

מהרדדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

סיכומי דף היומי

מערב: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון 218

לעונותינו ביום הכיפורים הזה וכו' עד מלך מוחל וסולח לעונותינו וכו', על המקדש - מתפלל על המקדש, וחזתם ברוך שבחר במקדש, ועל הכהנים - מתפלל על הכהנים וחזתם ברוך שבחר בזרעו של אהרן, על ישראל - מתפלל על ישראל (ועל ירושלים - עיין במשנה דף ס"ח). על שאר התפילה - רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להושיע וחזתם - 'שומע תפילה'.

אחר קריאת כהן גדול - כל אחד קורא בספר תורה שהביא מביתו בערב יום הכיפורים - כדי להראות נוי הספר ותפארת בעליו לרבים - שטרח להתנאות במצווה בקלף ודיו נאה ולבלר אומן. **הרואה כהן גדול כשהוא קורא** אינו רואה שריפת פר ושעיר, וכן להפיר, לא מפני שיש בזה משום אין מעביירים על מצות רוב עם הדרת מלך, שאין זה בכלל מעביר כיון שאינו עוסק בה, אלא מפני שהייתה דרך רחוקה ומלאכת שניהם נעשית בזמן אחד.

משנה . אם קרא בתורה בבגדי לבן, קידש ידיו ורגליו, פגם בגדיו, טבל ועלה ונסתפג, והביאו לו בגדי זהב, ולבש, וקידש ידיו ורגליו.

לרבי אליעזר דברייתא סדר הקרבנות של יום הכיפורים הוא כסדר שהם כתובים בתורה, קודם הקריב הקרבנות שבפרשת אחרי, ואחר כך המוספים שבפרשת נחש, לפיכך קודם הקריב אילו ואילך העם ואמורי חטאת הפנימיים, אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ הכתובים בפרשת המוספים הקריב עם תמיד בין הערביים (הגם שכתוב 'שעיר עזים אחד לחטאת וגו' כדלקמן בדעת רבי עקיבא, היינו ששניהם מכפרים על חטא עם ידיעה מתחילה).

דף ע"ג - ע"ב

לרבי עקיבא דתוספתא פר העולה ושבעת הכבשים שבפרשת מוספים הקריב עם תמיד של שחר, שנאמר במוספי הרגלים 'מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד', ואחר כך עבודת היום, ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ - הגם שכתוב בפרשת המוספים - כיון שנאמר בו 'ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכיפורים' - למדנו ששעיר חטאת הפנימי קדמו, ואחר כך אילו ואילך העם, ואחר כך אמורי חטאת הפנימית, ואחר כך תמיד של בין הערביים.

הכמים סוברים בדעת רבי עקיבא שחלק מהכבשים קרבים עם תמיד של שחר וחלק עם תמיד של בין הערביים, אלא שנחלקו כיצד מחלקים אותם, כדלהלן, והמקור: שנאמר שני פסוקים א. 'מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד' - שקרבים המוספים עם תמיד של שחר, ב. 'ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם' - אחר עבודת היום.

לרבי יהודה כשב אחד משבעת כבשי המוספים הקריב עם תמיד של שחר, ולא הקריב ששה כבשים - שמה ייחלש ולא יהא לו כח לעבוד את עבודת היום שהיא עיקר העבודה, ולרבי אלעזר ברבי שמעון - כיון שהתחיל באחד - עשה ששה מהם - שאם יעשה רק אחד שמה יפגע אחר כך ולא יעשה, ואין חושש לחולשת כהן גדול - שרזי הוא לגבי עבודת היום. **'איל אחד' האמור בפרשת אחרי**, לרבי הוא אותו איל המוזכר בפרשת המוספים, שנאמר 'אחד'. לר' אלעזר בן רבי שמעון - שני אילים הם, ו'אחד' בא לדרשה כדלהלן.

יש להביא קרבן ממיזח שבעדו, לרבי לומדים זאת מ'מבחר נדריכם', ולרבי אלעזר בן רבי שמעון פסוק זה מלמד לקרבן נדבה, ואין ללמוד ממנו לחובה - שיש צד שדווקא נדבה צריך לייפות כדי שתתרצה לדורון, ו'אחד' האמור ב'איל' מלמד זאת לקרבן חובה, ואין ללמוד ממנו לנדבה - שיש צד שדווקא אותו צריך לייפות, משום שצריך לשלם חובו בשלימות (ולעיל דף ל"ד: הובאה עוד דרשה לכך).

דף ע"א - יום ב' פרשת בלק - י"א תמוז תשפ"א

דף ע"א - ע"א
זבא אהרן אל אהל מועד - להוצאת כף ומחתה, והגם שנכתב יחד עם סדר העבודה הפנימית בפסוק זה ואילך לא נאמר העבודות על הסדר, אלא הקרבת אילו ואילך העם קודמת להוצאת כף ומחתה.

ההוכחה שהוצאת כף ומחתה לא נעשה יחד עם כל עבודות פנים: לרב חסדא - שמקובל בדיניו שחמש טבילות ועשרה קידושים טובל ומקדש אהל גדול בו ביום, ואם אין עבודה חיצונית שמפסקת באמצע עבודות פנים - לוא נמצאו כלן טבילות וששה קידושים. לרבי - שנאמר בהוצאת כף ומחתה 'ופשט את בגדי הבד אשר לבש' - תנור 'אשר לבש' מלמד שכבר לבש קודם לכן בגדי לבן, וזו היא פשיטה שניה שלהם, הרי שיש הפסקת חילוף בגדים בין עבודות פנים להוצאת כף ומחתה.

כל עבודת היום (חוץ מעבודות של בין הערביים) נעשו לפני הוצאת כף ומחתה (הגם שכתוב בפרשת אחרי כן, ולא רק שעיר הנעשה בחוץ (שלא כתוב בסדר שבפרשת אחרי מות אלא במוספים בפרשת פינחס) - שנאמר 'ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם' - ביציאתו הראשונה מהקודש אחר עבודות פנים - יעשה עולתו ועולת העם - קודם הוצאת כף ומחתה.

גם הפסוק 'זאת חלב החטאת יקטיר המזבחה' לא נאמר במקומו על פי הסדר - שההקטרה הייתה אחר שריפת הפר והשעיר, שנאמר 'והשולח' 'והשורף' 'באותו לשון (שדי"ם שו"ה) ושניהם כתובים אחר הקטרת החלב, וכשם שהשילוח היה קודם הקטרת החלב (כדלהלן), כך גם שריפת הפר והשעיר.

המקור שהשילוח לעזאזל היה קודם הקטרת החלב: לאבוי - שהרי לפני הקטרת החלב נאמר 'ושילח', ובהכרח 'והמשלח' שנאמר לאחרי משמנו 'והמשלח דמיקרא', לרבא - שנאמר 'והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר' - אינו עומד חי אלא עד שעת כפרת דמים של פר והשעיר, ולא עד שעת הקטרת החלב שהיה אחר כך.

מצא המשלוח את הכהן גדול למחרת יום הכיפורים בשוק - מכבודו בפני הבריות ואומר לו: אישי כהן גדול עשינו שליחותך. **מצאו בכיתו** - אומר לו: מחיה חיים (הקב"ה) עשינו שליחותך. **כשנפרדו החכמים בפומבדיתא זה מזה לשוב לביתו**: אמרו: מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנים.

דף ס"ט - שב"ק פרשת חוקת - ט' תמוז תשפ"א

דף ס"ט - ע"א
ספק בגמרא אם ניתנה רשות להשתמש בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה, ומכל מקום מותר לאכול קדשים עם בגדי כהונה שצורך עבודה היא - שהרי הכפרה תלויה באכילת כהנים, ולכן מותר גם לכהן גדול לקרוא עם זה ביום הכיפורים, אבל שינה אסורה גם אם מותר ליהנות בהם - שמה פינח, ופשוט מברייתא שניתנו ליהנות מהם.

בשעת שינה היו הכהנים מקפלים בגדי כהונה, ומניחים אותם תחת ראשיהם, ואם אסור ליהנות מבגדי כהונה - צריך לומר שהניחום אצל ראשיהם, ולא חששו שיתהפכו עליהם. **מותר להניח תפילין אצל ראשו כשהוא ישן**, ואין חוששים שיתהפך עליו.

בגד כלאים - מאדארייתא אסור רק להעלות עליו, ומדרבנא אסור גם להציע תחתיו אפילו על ידי הפסקה, שמה תיכרך נימא אחת על בשרו ויהנה.

למאן דאמר אבנטו של כהן הדיטו היה של כלאים - לסתימת הש"ס אסור להניח תחת הראש בשעת שינה - שאף הצעת כלאים תחתיו אסורה מדרבנא. לרב אשי - מותר, שבגדי כהונה קשים הם ואינם מחממים ואין בהם איסור כלאים.

בגדי כהונה מותרים בלבישה במקדש גם שלא בשעת עבודה, שניתנו ליהנות בהם, אבל אסור לצאת בהם למדינה - שאז נוהג בהם דרך חול, ויש אומרים ששמעון הצדיק יצא בהם לבקש מאלכסנדר מוקדון שלא יתנו לכותים להחריב בית המקדש, משום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך, ויש אומרים שלבש רק בגדים הראויים לבגדי כהונה.

שמש בית הכנסת שהיה סמוך לעזרה נטל הספר תורה, ונתנו לראש הכנסת, וראש הכנסת לסגן, והסגן לכהן גדול. ונהגו כן גם אם אין חולקים כבוד לתלמיד במקום רב - וראש המושם כבודו של כהן גדול, ששומרים שיש שררות הרבה למטה ממנו.

דף ס"ט - ע"ב
אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, אבל בעזרת נשים והר הבית מותר.

מקום הקריאה בספר תורה בבית המקדש - לתנא קמא - בעזרה, והיינו בעזרת נשים, שהרי יצא רבי אליעזר בן יעקב - בהר הבית.

ויברך עזרא את ה' האלוקים הגדול - לרב (ולמערבא רב גידל) - שגדלו בשם המפורש, שסובר שמותר לאמרו מחוץ לעזרה. לרב גידל - שאמר 'ברוך ה' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם', שסובר שאסור להזכיר שם המפורש חוץ לעזרה, רק בהוראת שעה - כפי שמוכר בפסוק 'ועמוד עזרא הסופר וגו'. לרב מתנא - שחזר ואמר 'הקל הגבור והנורא' (אחר שימיהו ודניאל לא רצו לאמרו כדלהלן).

ויזעקו בקול גדול אל ה' אלוקים' - שבקשו רחמים שימסור בידם יצר הרע של עבודה זרה, שהרי ניתן לנו רק כדי לקבל שכר, אין אנו רוצים לא אותו ולא שכרו, ונפל כתב מן השמים שהיה כתוב בו 'אמת' שהוא חותמו של הקדוש ברוך הוא, וישבו בתענית שלושה ימים ולילות ומסורוהו להם, וראו אש כאיר קטן שיוצא מקודש הקדשים, ואמר להם הנביא זכריה שזהו היצר הרע של עבודה זרה, בשעה שתפסוהו נפלה אחת משערותיו והרים קולו והיה קולו נשמע בארבע מאות פרסאות, ואמר הנביא שיתנו אותו כבודו של עופרת וכיסו פיו בעופרת - ששואבת הקול, שלא ירחמו עליו מן השמים.

בשעת שתפסו יצר הרע של עבודה זרה אמרו הואיל ועת רצון היא, נבקש רחמים שיהא בדינו גם יצר הרע של עבירה, ואחר שנמסר אסרוהו שלש ימים - ולא מצאו ביצה שנולדה בו ביום בכל ארץ ישראל, וכיון שראו שלחורו אי אפשר - שיכלה העולם, ועל מחצה - אי אפשר לבקש, נתנו כחול בעיניו ופעלו לבטל התאוה מקרבונים.

אנשי כנסת הגדולה קראים כן משום שהחזירו עטרה ליושנה, שמשא אמר 'הקל הגדול הגבור והנורא', וירמיה ביטל אמירת 'נורא' משום 'איה נוראותיו', ודניאל ביטל אמירת 'גבור', משום 'איה גבורותיו', ואמרו אנשי כנסת הגדולה - אדרבה, זו היא גבורתו שכובש רצונו שנותן ארך אפים לרשעים, ואלו הם נוראותיו שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא אישראל מתקיימים מהאומות שרוצים להשמידם.

ירמיה ודניאל עקרו מה שאמר משה רבינו 'הגבור והנורא' - מתוך שידעו שהקדוש ברוך הוא מסכים על האמת ושונא את השקר.

מדלגים בתורה ובנביאי כל זמן שלא פסק המתורגמן, ובתורה - דווקא בעניין אחד אבל אין מדלגים בשני עניינים, משום שצריך שיכנסו בלב השומרים, ומעניין לענין אינו נוח להתבונן למפרע - לא ידלג. מבניא לבניא - לא ידלג, חוץ מתירי עשר שמדלגים מאחד לחבירו.

דף ע"ג - יום א' פרשת בלק - י"א תמוז תשפ"א

דף ע"ג - ע"א
כהן גדול קורא בספר תורה בפרשת אחרי מות ואמור, ובפרשת פינחס קורא בעל פה, שאין גוללים ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור שמצפים בשקט, ואין להביא אחר ולקרות בו - לרב הונא בריה דרבי יהודה - מפני גממו של ראשון שלא יאמרו חסר הוא, לריש לקיש - משום ברכת שאינה צריכה. אומר: יותר ממה שפראתי לפניכם כתוב כאן, כדי שלא להוציא לעז על הספר תורה - שיחשבו שחסר אותה פירשה.

ראש חודש טבת שחל בשבת קורין בשלש ספרי תורה - א' בעניינו של יום, ב' בראש חודש, ג' בחנוכה, ואין זה משום פגם ספרי תורה, משום שנקרא על ידי שלושה אנשים.

כהן גדול מברך שמונה ברכות אחר קריאת התורה: על התורה - ברכת 'אשר בחר' שלאחר הקריאה, על העבודה - על היותה על העבודה שעבד - רצה בעמך ישראל וכו' שאותו לבדך ביראה נעבוד, על ההודאה - מודים אנחנו לך עד הטוב לך להודות, ועל מחילת העוון - מחול

אתהלך לפני ה' בארצות החיים - דוד המלך שהיה נע ונד, ביקש שיוכל לילך במקום שווקים.

כי אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוספי לך - אלו שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה - כגון מעגלות לעשירות - שדומה לו כאילו עכשיו נעשה חי מתוך מיתה.

אליכם אישים אקרא - אלו תלמידי חכמים שהן ענוותנים ותשושי כח כנשים (אישים לשון שמים), ועושים גבורה כנאשים. והרוצה לנסך יין על גבי המזבח (אישים לשון קרבן) למלא גרונו של תלמידי חכמים יין.

אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו - ישא בת תלמיד חכם.

דף ע"א - ע"ב

מלוי הכהן גדול עד ביתו, ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש. **מעשה בכהן גדול אחד שכולם ליווהו**, וכשראו את שמעיה ואבטליון הניחיהו והלכו אחריהם, כשעשה שמעיה ואבטליון ליטול רשות מכהן גדול לפרוש לצד ביתם אמר להם ילכו בני אומות לשלום (שהו בני-גרים), וענו לו שהם ילכו לשלום, שהם רודפי שלום ועושים מעשה אהרן, ולא יבא נכד אהרן בשלום - שאינו עושה מעשה אהרן אלא מאנה בדברים.

משנה. כהן הדיוט משמש בארבעה בגדים - כתונת מכנסים מצנפת ואבנט, כהן גדול בשמונה - שמוסיף חושן אפוד מעיל וציץ.

נשאלים באורים ותומים כשהכהן גדול לבוש כל שמונת בגדים, ואין נשאלים אלא למלך ולבא בית דין ולמי שהצביור צריך לו.

ויעשו את הכתנות שש וגו' ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הכד שש מלאז - נאמר חמש פעמים שנעשים מפתן [ד' שש' וא' בד'], והיה די לכתוב פעם אחת לכסוף, ואלו א. - א. לנזוף, שיהיו נעשים מפתן, ב. שיהא חוטן כפול ששה ג. שיהיו שזורים יחד (כשאר פשתים היו על ראשם), ונאמר בתורה - ואת פארי המגבעות שש. כל ששת החוטנים, ד. שגם הבגדים שלא נאמר בהם 'שש' יהיו כפולים (שהו מעיל הלך דף ע"ב), ה. שחוטן כפול ששה - מעכב.

בד' היינו פשתן, לרבי יוסי בר חנינא - שעולה בד בד - יחיד מכל גרעין מן הקרקע, ואף שמתפצל היינו רק כשכותשים אותו, לרבינא - גמרא גמיר, והסמיכו יחזקאל הנביא בפסוק 'פארי פשתים היו על ראשם', ונאמר בתורה - ואת פארי המגבעות שש.

כהן ערל עבודתו פסולה - גמרא גמירי, והסמיכו יחזקאל הנביא בפסוק 'כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי'.

דבר שנאמר בו 'משזר' בלא 'שש' - והיינו הרימונים שבשולי המעיל - חוטן כפול שמונה. לתינתו הש"ס לומדים זאת מאבנט, שדומה להם - שהוא בגד ולא היה בו זהב - וכשזר

כל חוטיו יחדיו היו עשרים וארבע חוטים (ארבע מינים וכל חוט כפול שש), אף רימונים שזורים עשרים וארבע חוטים יחד, והיינו כל חוט כפול שמונה (אף אינו דומה לאבנט שהיה כל חוט כפול ששה, משום שאבנט היה בו ששה מינים), לרב מרי - אפשר ללמוד מפרוכת (אף שאינה בגד) - שדומה להם שלא היה בה זהב - וכשזר כל חוטיה יחדיו היו עשרים וארבע חוטים (ארבע מינים וכל חוט כפול שש).

אין ללמוד שהרימונים היו מעשרים ושמונה חוטים, כמו חושן ואפוד (להלן דף ע"ב) - שאין דנים דבר שלא נאמר בו 'זהב' (רימונים) מדבר שנאמר בו 'זהב' (חושן ואפוד), לרב מרי - משום שבחושן נאמר 'תעשנו' - שמשמע לזה ולכן לאחר, לרב אשי - שנאמר ברימונים 'ועשית' - שיהיו עשית כל המינים שבהם שוות, וכאן שאין בהם אלא שלש מינים אי אפשר לעשות עשרים ושמונה - שהרי היא מן אחד יותר מחבירו.

דף ע"ב - יום ג' פרשת בלק - י"ב תמוז תשפ"א

דף ע"ב - ע"א

במעיל היה כל חוט כפול שנים עשר - שיתור 'שש' שנאמר בפסוק שהובא לעיל (דף ע"א): בא לרבות גם הבגדים שלא נאמר בהם 'שש' שיהיו כפולים ששה, ובמעיל נאמר 'כליל' והיינו 'גדיל' והיה פחות משנים, וכופלים ששה חוטים לשנים עשר חוטים.

פרוכת יאמר מעשרים וארבע חוטים, שהיו בה ארבע מינים שכל אחד כפול שש.

חושן ואפוד היו מעשרים ושמונה חוטים - תכלת וארגמן ותולעת שני ופשתן - כל אחד כפול ששה - הרי עשרים וארבע, ועוד ארבע חוטים של זהב.

זהב שהיה בחושן היה של ארבע חוטים, ולא של ששה כשאר מינים: לרב אחא בר יעקב - שנאמר 'קצץ פתילים', 'פתילים' שנתן שנים, וכשקוצץ כל אחד לשנים הרי כאן ארבעה. לרב אשי - משום שנאמר 'לעשות בתוך והתכלת ובתוך הארגמן' - שיערב זהב בכל מין, ואם יעשה לכל מין שני חוטי זהב הרי יהיו שמונה, ואין יכול לעשות לשני מינים שני חוטי זהב ולשני מינים רק חוט אחד - שנאמר 'ועשית' - שיהיו כל עשיותיו שוות, ובהכרח שרק חוט אחד עם כל מין.

וזהו פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו וכו' לא יקרע' הנאמר במעיל - מלמד שיש איסור לקרוע בגדי כהונה, והקורע לוקה. שאם הפירוש שיעשה שפה כדי שלא יקרע היה צריך לכתוב 'שלא יקרע'.

לא יזח החושן מעל האפוד, 'בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו' - מלמד שיש איסור להזיח החושן ולהסיר הבדים, והמזיח והמסיר לוקה. שאם הפירוש שיהדקם יפה כדי שלא יזח ולא יסור, היה צריך לכתוב 'שלא יזח' ו'שלא יסור'.

'בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו' - משמע שאינם זזים, **והבאת את הבדים בטבעות** - משמע שהזולכים ובאים בתוך הטבעות, אלא - היו עבים בראשיהם, ובאמצע היו דקים - באופן שהיו זזים, אך לא היו נשמטים שלא מהטבעות.

עצי שיטים עומדים - א. שהעמידו דרך גדילתם, ב. מעמידים את ציפויים על ידי מסמרים הקבועים בהם, שלא התליעו ונפל הציפוי. ג. שהן גנוזים ועומדים לעולם.

דף ע"ב - ע"א

בגדי שרד - לשון 'שריד' [-שור], לרבי חמא בר חנינא - שלאמלא בגדי כהונה - שעל ידיהם מקריבים הקרבנות המכפרים על ישראל, לא נשתתף משונאיהם שרד ופליט. לרבי שמואל בר נחמני בשם דבי ר"ש - שלא נעשו כיריעה שחותכים ממנה מידת הבגד, אלא נעשו מעשה אורג לכתחילה כשיעור וכדרך לבשת הבגד, ושעירו מעשה מחט לחבר בית היד שהיתה נארגת בפני עצמה (והיינו 'שריד'), ומתחברת לבגד בתפירה, ומגעת עד פיסת היד.

שלש ארונות עשה בצלאל - אמצעי של עץ, גבהו תשעה טפחים, ועובי שוליו טפח, פנימי של זהב גבהו שמונה, חיצון של זהב גבהו עשרה, ועוד משהו לשוליו (ועוד משהו לזר), וטפח שעירי עולה כנגד עובי הכפורת, ויש אומרים שהיה גבהו אחד עשרה ומשהו (לזר), שסובר שעובי שוליו החיצון היה טפח.

שלש זזרים הן: של מבזב - סימן לכתר כהונה - וזה אהרן ונטלו, של שולחן - סימן לכתר מלכות - וזה דוד ונטלו, של ארון - סימן לכתר תורה - עדיין מונח הוא, וכל הרוצה ליטלו יבוא ויטלנו, ועל התורה נאמר 'כי מלכים מלוכו' - גדול הממלך מן המלך.

כתב זר - שאפשר לקרוא בניקוד פתח, לשון 'זרתי' וקרינון 'זיר' 'זר' בצירי, לשון 'כתר' - וזה כלב ללמוד לשמה ולקיימה - לא זכר - נעשית וזה - שמשכתכת ממנו.

נאמר למשה 'ועשית ארון עץ', ונאמר 'ועשו ארון עצי שיטים' - מכאן לתלמידי חכמים שבני עירו מצויים לעשות לו מלאכתו.

כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו אינו תלמיד חכם, ונקרא נתעב.

אוי להם לתלמידי חכמים שעוסקים בתורה ואין בהם יראת שמים, ועליהם הכריז רבי ינאי חבל על העושה שער ואין לו חצר, שקודם שישונו ער - צריך שתהיה לו יראת

שמים. ורבא אמר שירשים גיהינום בעולם הזה שיגיעים ועמלים בתורה בעולם הזה, וירשים גיהינום בעולם הבא.

זאת התורה אשר שם משה - זכה - שעוסק בה בכל כוחו - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה.

נאמר 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ונאמר 'אמרת ה' צרופה' - זכה - משמחתו, לא זכה - צורפתו ביסורים ובגיהנום.

יראת ה' טהורה עומדת לעד - זה הלומד תורה בטהרה - שנושא אשה ואחר כך לומד תורה. **'עדות ה' נאמנה'** - נאמנת העדיד בלומדיה מי קיימה ומי לא קיימה.

'מעשה רוקם' 'מעשה חושב': לרבי אלעזר - בכלום בתחילה חושבים - שרושמים בבגד על ידי צבע, ואחר כך ורקמים אותו ציור. לרבי נחמיה - אלו שנאמר בהם 'מעשה רוקם' היינו שהציור נעשה במעשה מחט על גבי אריג, לפיכך היה פרצוף אחד שצורתו שווה משני הצדדים, ואלו שנאמר בהם 'מעשה אורג' - הציור נארג בשעת האריגה, ולפיכך היו שני פרצופים, פרצוף שונה מכל צד.

דף ע"ג - יום ד' פרשת בלק - י"ג תמוז תשפ"א

דף ע"ג - ע"א

בגדים שמשמש בהם כהן גדול - מדאורייתא משוח מלחמה משמש בהם, שנאמר 'ובגדי הקודש אשר לאהרן יהיו לבגיו אחרי', מיתור 'אחרי' דורשים - למי שבא בגדולה אחרי (אבל משום איבה לא ילבש כדלהלן). לרבינא נאמר זאת לענין שאלה באורים ותומים, שכשיצא מלחמה

והמלך כואל על ידו באורים ותומים - לובש את שמונת הבגדים.

בנו של משוח מלחמה אינו משמש תחתיו כדרך בנו של כהן גדול שמשמש תחתיו, שנאמר 'שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבגיו אשר יבא אל אהל מועד' - יצא משוח מלחמה שעיקר משיחתו מלחמה ולא לבוא לכפר בקודש ביום הכיפורים.

משוח מלחמה אינו משמש לא בארבעה בגדי כהן הדיוט - שמעלים בקודש ולא מורידים, **ולא בשמונה בגדי כהן גדול** - כיון שהוא בדרגה פחותה מכהן גדול, יש בזה משום איבה, אבל כהן גדול שעבר משמש בשמונה בגדי כהונה, שאין בו משום איבה, משום שהוא גדול כמוהו.

כל הדינים שיש לכהן גדול שהתמנה על ידי משיחה יש לכהן גדול שהתמנה על ידי ריבוי בגדים, חוץ מפר הבא כשעבר על דבר שזדונו כרת, שנאמר בו 'משיח' וכהן משוח שנתמנה במקום כהן גדול שנפסל, אחר שעבר פסולו של ראשון וחזר לעבודתו - כל דיני כהן גדול נוהגים בו [משמש בבגדי כהונה גדולה, כנ"ל], חוץ מפר יום הכיפורים ועשירית האיפה, שהתורה אמרה להביא אחד ולא שניים.

כל דיני ומצוות הכהן גדול אינם נוהגים במשוח מלחמה, חוץ מחמט דברים הכתובים בפסוק 'והכהן הגדול מאחיו' שהתרבה בפסוק זה, ואלו הם - אינו פורע, אינו פורם, אינו מטמא לקרוביו, מצווה להינשא דווקא לבתולה, ומוזהר על האלמנה, ולרבי יהודה - אף מחזיר הרוצח מערי מקלט במיתתו, אבל לחכמים אינו מחזיר.

מלך או אב בית דין שישאל באורים ותומים - פניו כלפי הכהן, ופני הכהן כלפי שם המפורש שבאורים ותומים, הכהן מוציא השאלה בשפתיו ואין משמיע קולו, אלא כתפילתה של חנה. כשעונה התשובה פותח ואומר: כה אמר ה', ולרבי יהודה אין צריך לומר כן.

אין שואלים שני דברים כאחד, אלא לאחר שהשיבו לו על הראשון שואל על השני, ואם שאל שנים אין משיבים לו אלא על הראשון, ואם הדבר נחוץ ואין שהות להמתין - שואל שנים ומשיבים לו על שניהם.

דוד שאל בשנים ושלא כסדר, והשיבו לו רק על הדבר שהיה צריך לשאול ראשון, ושוב חזר ושאל על הסדר.

דף ע"ג - ע"ב

גזירת נביא חוזרת, גזירת אורים ותומים אינה חוזרת, ולכן נאמר 'במשפט האורים' - שדבריהם כמשפט שאינו חוזר, ולכן נקרא 'אורים ותומים' - שמאירים ומשלימים את דבריהם (שדבריהם מתקיימים).

דרך התשובה באורים ותומים: לרבי יוחנן - האותיות שעל החושן היו בולטות, אך אינם זזות ממקומם, והוא מצרפם לתיבות, לריש לקיש - האותיות זזות ומצטרפות לתיבות.

מלבד שמות השבטים היה כתוב על החושן - 'אברהם יצחק יעקב', וכן 'שבטי ישורון', ונמצא על ידי זה שכל האותיות היו כתובים.

כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ואין שכינה שורה עליו אין שואלים בו, שהשראת השכינה השורה על הכהן הכשר - היתה כמשיעתו שהאותיות יתנו התשובה.

אין שואלים באורים ותומים אלא - למשוח מלחמה, לסנהדרין.

הדרן עלך פרק כל לו כהן גדול

פרק יום הכיפורים

משנה. חמשת העינויים של יום הכיפורים הם: אכילה ושתיה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה. ונקט התנא לשון 'אסור' ולא 'חייב כרת' - שאפילו פחות משיעור אסור (ולהלן דף ע"ד, תבאר עוד תירוץ).

לרבי אליעזר האמלך והכלה רוחצים פניהם, והחיה נועלת הסנדל, וחכמים אוסרים. **שיעור לחיוב כרת באכילה** - ככותבת המטה כמוה וכגריענתה, בשתייה - למלא לוגמיו.

כל מיני אוכלים מצטרפים לככותבת, וכל מיני משקים מצטרפים למלא לוגמיו, אבל אכילה ושתיה אין מצטרפים.

חצי שיעור - לרבי יוחנן אסור מן התורה, אך אין עליו כרת, לריש לקיש אסור רק מדרבנן.

דף ע"ד - יום ה' פרשת בלק - י"ד תמוז תשפ"א

דף ע"ד - ע"א

הנשבע 'שלא אוכל' ואכל נבילות וטריפות ורמשים, לתנא קמא - חייב (משום שבעה), ולרבי שמעון - פטור, שמושבע ועומד מהר סיני.

וטעמו של תנא קמא: לרב ושמואל ורבי יוחנן - מדובר שכלל דברים המותרים עם דברים האסורים, ומיגו שחלה שבועה על ההיתר חלה גם על האיסור (ורבי חולק שלא מזהי מיגו).

לריש לקיש - מדובר שאסר על עצמו גם חצי שיעור - שאינו אסור מן התורה לשיטתו. ולחכמים סבורים שסתם שבועה אינה כוללת אלא כשיעור - מדובר שפירש שאסר על עצמו גם חצי שיעור, ולרבי עקיבא - אף סתם שבועה כוללת גם חצי שיעור.

הנשבע לעבור על איסור דרבנן - הגם שמושבע ועומד שלא לעבור על איסור 'לא תסור' - השבועה חלה, אבל מי שפסול לעדות מדרבנן אין שבועתו שאינו יודע עדות מחייבו - כיון שנאמר 'אם לא יגיד' - מי שהגדה שלו מועילה, ושל זו אינה מועילה.

האוכל או שותה ביום הכיפורים כשיעור - עגשו כרת, שנאמר 'כי כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה', אבל שאר עינויים אסורים רק מהכתוב 'שלא תאכל' ואין בהם כרת. ולכן נקט התנא במשנה לשון 'אסור' ולא 'חייב כרת' - משום שאר העינויים (ולעיל דף ע"ג, תבאר תירוץ נוסף).

חצי שיעור - לרבי יוחנן אסור מן התורה, שנאמר 'כל חלב' ומרבה חצי שיעור שראוי להצטרף לשיעור. לריש לקיש מותר מן התורה, ש'אכילה' אסרה תורה, ורק מדרבנן אסור, והדרשה מ'כל חלב' היא אסמכתא.

חלב כוי אסור מן התורה למאן דאמר שהוא בריה בפני עצמו - מריבוי 'כל חלב', אבל למאן דאמר שהוא ספק לא ידבריה התורה מספקות, שכלפי שמים אין ספק.

תענו את נפשתיכם - אין הכוונה שיענה את עצמו בקום ועשה - שישב בחמה או בצינה כדי שיצטער, שהיה נאמר בסמוך 'וכל מלאכה לא תעשו' - כשם שמניעה ממלאכה היא בשב ואל תעשה, כך מצות עיניו היא בשב ואל תעשה - שלא תעשה דבר המבטל מן את העינוי. ואין אומרים שיקיים 'שב ואל תעשה' אם ישב בצל או בקור שלא יקום ויצא - שדורשים 'שב ואל תעשו' בדומה ל'מלאכה' האסורה מכל צדדיה - אף עינוי נאמר גם למי שאינו יושב בצל או בקור.

המקור ש'תענו את נפשתיכם' היינו עינוי מאכילה:

א. שנאמר בסמוך 'וכל מלאכה לא תעשו' - מה מלאכה דבר שחייבים עליו כרת במקום אחר (פנו שבח), אף עינוי היינו דובר שמצינו שחייב עליו כרת במקום אחר - כגון אכילת פיגול, ומריבוי 'תענו ועיניכם' לומדים שצריך לענות עצמו גם מאכילת טבל הגם שאינה בכרת אלא במיתה בדי שמים, ואפילו מנבילה שאינה אלא בלאו, ואפילו מחולין שגם לא אין בהם, ואפילו מתרומה שיש מצוה לאכלה בשאר ימות השנה, ואפילו מקדשים שיש איסור נותר אם אינו אוכלם. (עיניו בתוספת ישנים ניצד מרבים הכל מאותו לימוד).

ב. והאבדת את הנפש ההיא - עינוי שהיא אבדת הנפש שהיא בתוך חלל הגוף והיינו מניעה מאכילה ושתייה.

ג. נאמר כי עינוי נאמר לעינוי המן' ויעניך וירעיבך. ואין לומדים מ'אם תענה את בנותי', או מ'ויראת את ענייני' שהיא פרישה מדרך ארץ - שדנים עינוי בידי שמים - יום הכיפורים שהוא מצות מלך - מה'מן' שהוא גם כן עינוי בידי שמים.

'המאכילך גם במדבר למען ענותך' - נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם העינוי היה בכך שלא היה פת בטלם והיו דואגים על המחמר, או משום שלא ראו המינים שטעמו - שאוכלים ואין שבעים. **סומים אוכלים ואינם שבעים** - מפני שאינם רואים מה שאוכלים, ולכן לא יאכל אדם אלא ביום או במקום שיש אור כעין יום.

'טוב מראה עינים מהלך נפש': לרבי זירא - היינו לראות מה שאוכל, לריש לקיש - היצר הרע רוצה וירא עיניך כבשה יותר מגופו של מעשה.

כי יתן בכוס עינוי יתהלך במישרים - נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם כל הנותן עינוי בכוסו כל עריות דומות לו כמישור, או ממון של אחרים דומה לו כהיתר.

דף ע"ה. יום ו' פרשת בלק ט"ו תמוז תשפ"א

'דאגה בלב איש ישיחנה' - נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם ישיחנה מדעתו [לשון 'איסח הדעת'], או ישיחנה על אחרים [לשון 'איסח'].

'ונבש עפר לחמו' - נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם פירושו שכל מה שאוכל טועם בו טעם עפר, או - אפילו טועם כל מעדני עולם אין דעתו מיושבת עליו עד שיאכל עפר.

מידת בשר דם אם הקניטו חבירו - יורד עמו לחייו, אבל מידת הקדוש ברוך הוא: קילל את הנפש - עולה לגג מזונותיו עמו, יורד למטה מזונותיו עמו, קילל כנען - אוכל ומה שה שרבו אוכל ושותה, קילל לאשה - הכל רצים אחיה, קילל האדמה - הכל זיונים ממנה.

'זכרנו את הדאגה אשר נאכל במצרים חינם' - נחלקו רב ושמואל בפירוש 'דגה', אם היינו דגים שהיו זוכים מן ההפקר כשהיו שואבים מים, או היינו עריות שנאסרו במתן תורה, אבל במה שואב לבני נח היו זיהרים, שנאמר 'גן ועול אחותי כלה'. ולכולי גבה התלוונה גם על העריות - שנאמר 'למשפחותי'.

'זכרנו וגו' את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים' - נחלקו רבי אמי ורבי אסי אם חמש מינים אלו לא טעמו במן, משום שקשים לעוברות ומניקות, או שטעמו רע ולא ממשם (שנאמר מינים טעמו גם ממשם).

'והמן כרע עמו מים' - א. עגול כזרע גד וכפשתן, ולכן כמרגלית. ב. שדומה לאגדה שמושכת לבו של אדם. ג. לבן - ש מגיד אם בן שבעה לראשון או בן שבעה לאחרון, ואם מכר עבדו או נגנב, ואיש ואשה מי סרח על מי - על ידי שירד בביתו האמיתי של כל אחד. לבן - שמלכין ועונותיהם של ישראל - מתוך הדאגה שמא לא ירד מן למחר.

'וברדת הטל על המחנה' - משמע שהמן ירד בתוך המחנה, ויצא העם ולקטו - משמע חוץ למחנה, ונאמר 'שטו העם ולקטו' - משמע במקום רחוק. **צדיקים על פתח ביתם, בינונים יצאו ולקטו, רשעים שטו ולקטו**.

נאמר במן 'לחם', 'עוגות', 'טחנות'... - לצדיקים ירד לחם אפוי, לבינונים עוגות קודם אפיה, רשעים והצרכו לטחון בריחיים.

'דכו במדוכה' - ירדו עם המן בשמים לתכשיטי נשים, **'בשלו בפרור'** - ירדו עמו תבלינים לתבשיל ערב ומבושם.

'והם הביאו אליו עוד נדבה בבוקר בבוקר' - הביאו נדבה ממה שמוצאים בבוקר - שירדו עם המן אבנים טובות ומרגליות. **'והנשיאים הביאו את אבני השדה'** - נשיאים' היינו עננים. **'והים טעמו כמעט לשד השמן'** - או כ'שד' שתינוק טועם בו כמה טעמים לפי מה שאוכלת האם, או כ'שד' טעם שמתהפך לכמה גוונים, שלא המן מתהפך לכמה טעמים.

עינוי השליו: **'ויאמר משה בתה ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבוקר לשבוע'** - בשר ששאלו שלא כהוגן - שהיה היה להם מקנה רב - ניתן להם שלא כהוגן - שירד להם עם חשיכה - שלא היה להם פנאי להכין הסעודה, לחם ששאלו כהוגן - שאי אפשר לחיות בלעדיו - ניתן להם כהוגן - בבוקר שיש שהות להכינו.

לימדה התורה דרך ארץ מן שירד השליו בערב - שלא יאכל בשר אלא בלילה (אך מכל מקום יאכלו לאור האבקה כדלעיל דף ע"ה).

בתחילה היו ישראל דומים לתרגולום שמנקרים באשפה ואוכלים תמיד מעט מעט, עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה בבוקר ובערב.

נאמר 'חבשר עורדנו בין שיניהם' וגו' ונאמר 'עד חודש ימים' - בינונים אמר לאלתר, ורשעים מצטערים עד חודש ימים.

'וזבחת כאשר צויתך' - מלמד שצטווה משה על הלכות שחיטה - שצריך לשחוט רוב סימן אחד בעוף ורוב שניים בבהמה.

'וישטחו להם שטוח': לריש לקיש - שהתחייבו שונאיהם של ישראל שחיטה, (אבותיה שטוח), לרבי יהושע בן קרחה - שהתחייבו לשחוט את השליו, לרב - שירד להם השליו כשטוח על העגה - להשביט עונתן, 'ואם תקח' - שלא תוסיף לישא עליהם צרות.

דף ע"ז - ע"ב **אסור לרוחץ או לסוך מקצת גופו ככל גופו**, ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו, היה חולה או שהיו לו חטטים בראשו - סך כדרכו.

מדיחה אשה ידה אחת במים ונותנת פת לתינוק, לפי שרוח רעה שורה על הלחם הנלקח בידיים שלא נטלם שחיות.

ההולך ביום הכיפורים להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו - עובר עד צווארו במים. רב ההולך אל תלמידו - ספק בגמרא, ור' יצחק בר בר חנה רצה לפרוש שמונת, ודחאו רב אשי.

ההולך לשמור פירות, וכן לעבור לשאול שאלה בהלכה - עובר עד צווארו במים בדרך הליכתו, וההולך לשמור דרשת החכם - מותר גם בחזרתו, כדי שלא להכשילו מלבוש לשנה הבאה, וכשעובר במים לא יציא ידו משפת חלוקו להגביה שולי חלוקו על זרועו, משום שאין

דק מחוספס' - לריש לקיש, נותריקון - שנימוח על פיסת יד, לרבי יוחנן - שנבלע ברמ"ח (גימטריא מחוספס) אברים ולא יצא מגופם.

לחם אבירים אבל איש' - לרבי עקיבא. **לחם אבירים** אכל מן' הוא לחם שמלאכי השרת אוכלים, לרבי ישמעאל מלאכים אינם אוכלים, אלא 'אבירים' מלשון 'אברים' שהמן נבלע בהם. **'איש'** - זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל כשהמתין למשה כל ארבעים יום בתחומי הר סיני.

ויתד תהיה לך על אזניך נאמר כשהיו בני ישראל במדבר, הגם שהיה המן נבלע באבריהם - לרבי ישמעאל היה שאמונת העולם מוכרים להם, לר' אן בן פרטא גם זה היה המן מפיג, אלא אחר שהתלוננו על המן אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת, עכשיו אני מטריח אותם לצאת אחורי המחנה מהצד שבאו שלושה פרסאות, ולא לפני המחנה או לצדדיו - שאפשר שהעני ילך לצד זה.

דף ע"ז. שב"ק פרשת בלק ט"ו תמוז תשפ"א

המן ירד לישראל בכל יום ולא פעם אחת בשנה - א. שידאגו בכל יום שמא לא ירד למחר ונמצאו כולם מכוונים את לבם לאביהם שבשמים - וכמשל במלך שפירנס את בנו, ב. כדי שיאכלוהו חם, ג. מפני משאוי הדרך.

גובה מי המבול - בתחילה עלו המים מהתהום והשוו הבקעות לראשי ההרים, ואחר כך גברו הגשמים חמש עשרה אמה מעל ראשי ההרים.

גובה המן שישים אמה - שמידה טובה מרובה ממידת פורענות, ולומדים פתיחה שנאמרה במן מפתחה שנאמרה במבול, שבמבול נאמר שנפתחו ארובות השמים, וירד הגשם בגובה חמש עשרה אמה, ובמן נאמר 'דלתי שמים פתח', ובכל דלת יש ארבעה ארובות, ואם משתי ארובות ירד גובה חמש עשרה אמה, משמונה ארובות - שישים אמה.

מן שירד לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואים אותו כל מלכי מזרח ומערב, שנאמר 'תערוך לפני שולחן נגד צוררי'.

כופס רוייה' - כוס שיברך עליו דוד המלך בעולם הבא מחזיק 221 לוג - גימטריא של 'רויה'.

חמשת עינוי יום הכיפורים הם כנגד חמישה פעמים שנאמרה בתורה מצות עינוי ביום הכיפורים.

שתיה בכלל אכילה - לומדים מהאמור בכסף מעשר ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר וגו' - ולומדים 'שכר' מ'שכר' האמור בניזר דהיינו יין - ונאמר 'ואכלת שם'. ואין לפרש שהכוונה למאכל שיש בו יין, ששכר היינו שמשכר ואין יין משכר אלא על ידי שתיה.

'תירושו' בלשון תורה היינו יין, שנאמר 'ויין תירוש יקח לב' (משכר), ונקרא 'יין' - שמביא יללה ופורענות, ו'תירושו' - שכל המתגרה בו נעשה רש. ובלשון בני אדם [ונפקא מיניה לענין נדרים] - היינו כל מיני פירות מתוקים.

כתיב 'תירש' וקרינן 'תירושו' - שתה במידה נעשה 'ראש' - שמפקח לבו בחכמה, לא זכה נעשה רש. כתיב 'ויין ישמח' - לשון שמחה, וקרינן 'ישמח' - לשון שמחה - זכה משמחו. לא זכה משממו.

מניעה מסיכה נחשבת עינוי כמו מניעה משתיה, שנאמר 'ותבא כמים בקרבך וכשמן בעצמותיך', ששמן שבעל עצמותיו מבחוץ - כמים הבאים בקרבו.

מניעה מרחיצה נחשבת עינוי, שנאמר בדניאל 'לחם חמודות לא אכלתי, ובשר ויין לא בא אל פי, וסוך לא סכתי' - כפילות לשון סיכה באה לרבות רחיצה, וקראו הקדוש ברוך הוא עינוי.

דף ע"ז. יום א' פרשת פינחס - צום שבעה עשר בתמוז תשפ"א

המלאך גבריאל אמר לדניאל 'ואני באתי בדבריך' - שלא הכניסוהו לפרגוד אחר שהוציאוהו משם - אלא בשביל שלימד זכות על דניאל.

הקדוש ברוך הוא אמר למיכאל אומתך סרחו, שהיו מראים אחוריהם בדרך גנאי לעבר היכל השם, ואמר 'אני שורף אותם עם הטובים שבהם' (שלא מיהו).

הקדוש ברוך הוא אמר לגבריאל למלאות חפניו גחלי אש ולזרוק על ירושלים, ונטל הגחלים על ידי כרוב, וכיון שגרם שיצטננו הגחלים - הוציאוהו מן הפרגוד והכוונו במקלות של אור.

אלמלא לא צטננו הגחלים מחמת שעברו מידו של כרוב לידו של גבריאל - לא היה משתייר משונאיהם של ישראל שירד ופליט.

העמידו את דוביאל שר של פרסיים במקום **גבריאל**, ושימש עשרים ואחד יום, ונתנו לו עשרים ואחד מלכים ונמל, וציוה לכתוב להטיל מיסים על ישראל, וכתבו, ועוד ציוה להטיל מיסים על חממים, וכתבו, וגבריאל לימד זכות והכניסוהו ורצה ליטול ממנו האיגרת, ומיחר לבולעיה, יש אומרים שלא הספיקו לחתום הגזירה, ויש אומרים שחתמו אלא שנמחק בשעה שבלעוה, וכיון שלא נתקיימה החתימה - לכן בפרו יש חכמים שמטילים עליהם מס ויש שאין מטילים עליהם.

שבעה שרצה דוביאל לגזור מס על החכמים עמד **גבריאל** מאחורי הפרגוד ואמר: שווא לכם משכימו קום... כן יתן לידידו שנה' - אלו נשותיהם של תלמידי חכמים שמנדדות שינה בעולם הזה וזכות לעולם הבא, ואינו הגון שהחכמים יהיו מסורים בידי האומות, ולא השגיחו עליו.

המשויך גבריאל ואמר: ריבונו של עולם! אם יהיו כל חכמי אומות העולם כבך מאזניים ודניאל איש חמודות כבך שניה לא נמצא מכריע את כולם, וכיון שלימד זכות על ישראל הכניסוהו לפרגוד.

מניעה מרחיצה נקראת עינוי - שנאמר בדברי שלמה המלך לאביתר הכהן: 'וכי התענית בכל אשר התענה אבי', ובדוד נאמר 'כי אמרו העם רעב ועיפי וצמא', עיפי - היינו מניעת רחיצה - שנאמר 'מים קרים על נפש עייפה', ואין הכוונה לשתיה מושל נאמר 'בנפש עייפה'.

מניעת מניעלות הסנדל נקראת עינוי, שנאמר 'מעני רגלך מייחף וגרונוך מצמאה', **מעני רגלך מייחף'** - מפני עצמן מן החטא, כדי שלא יבא רגלך לידו יחוף - בצאתך לגולה (והיוצאים לגולה הולכים בלא מנעלים כלל. תוספת ישנים), **'וגרונוך מצמאה'** - מפני לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא גרונוך ליד צמאה.

מניעה מתשמיש המטה נקראת עינוי, שנאמר 'אם תענה את בנותי ואם תקח נשים' וגו', אם תענה - להשביט עונתן, 'ואם תקח' - שלא תוסיף לישא עליהם צרות.

אסור לרוחץ או לסוך מקצת גופו ככל גופו, ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו, היה חולה או שהיו לו חטטים בראשו - סך כדרכו.

מדיחה אשה ידה אחת במים ונותנת פת לתינוק, לפי שרוח רעה שורה על הלחם הנלקח בידיים שלא נטלם שחיות.

ההולך ביום הכיפורים להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו - עובר עד צווארו במים. רב ההולך אל תלמידו - ספק בגמרא, ור' יצחק בר בר חנה רצה לפרוש שמונת, ודחאו רב אשי.

ההולך לשמור פירות, וכן לעבור לשאול שאלה בהלכה - עובר עד צווארו במים בדרך הליכתו, וההולך לשמור דרשת החכם - מותר גם בחזרתו, כדי שלא להכשילו מלבוש לשנה הבאה, וכשעובר במים לא יציא ידו משפת חלוקו להגביה שולי חלוקו על זרועו, משום שאין

